मुख्यैकतत्वर्गमतिर्नरः चतुर्दशीचाष्टमिकेव चाष्टमी चेचतुर्दशी तथा [illegible] श्रीवर्जा खंडयोतिमुखानि
चसंक्रमेचापिसदैवमिष्यतेचापिवार्षिके मासातुवित्तशास्त्रेषुपालितस्वर्गत्रयमितिसंक्रमाद्यनविधुतोयदृणां
दर्शातिरिक्तयार्थं वार्षिकेवर्षकालसंबंधिमासचतुष्टये दिनत्रयमपिवार्षिकेविरतिरितिसंबंधः अथवाज्वजुजन्मा
सवजेत्तमासमेकंनक्तमासकृतयुग्मेतेभोक्ष्यजुजनरः अन्यत्रामासत्रयपूर्वेतमासत्यागेपत्यैतत्रो
तीयथायोनरःकार्तिकमासेमासत्रयंविवर्जयेत् संवत्सरस्यलभतेयुगपन्मासंविवर्जनात् अथकार्तिवर्जयीति आ
दित्यपुराणे यासकार्तिनयुग्मोर्थेनानकार्तेयः कलौयुगे यायप्रयुक्ताश्रसदाकार्तोनार्थोनरःइति कार्तेयुगक
मयुगसंबंधिकेनाद्वैमाघ्यीये विष्णवायांवृजोत्यतोस्ववरस्यनिजोजने वालकाकार्तयोन्याश्रवरेणान्येन
नकृतिविष्णवायांवाश्रनानानरस्यनिजोजनं वल्यंत्रियेकंन्यायवाचास्येकृतेयदि तानेनविधानेन निजो
विकेनदेवरः अथस्त्रीपुंवनुज्ञातदेवरपुत्रकाम्यया सधिंदोवासगोत्रोवाएतास्मकरतावितिइतिमनुजा
श्रवक्त्राभ्यनुज्ञातिविधीयते नतुविवाहनंतरंविष्णवाया नान्यस्मिन्विष्णवानारीनियोक्तव्याद्विजातिभिरि
तितेनविधानेन वरेणान्येनसंततिरिक्तिनदेवरतियोजनयरं एवंणयोनकृतात् वालिकासंकल्यदत्तानिवाग्द
त्तानदातिदत्तयोनिर्वत्वसंकाया अभाव इदंचविज्ञानेश्वरेणदत्तामपिदेवरेत पूर्वोक्तेऽन्यत्र वरेत्यावृजोदित्य
नेनसपुत्रतरणाद्यभ्यदत्तस्येदानमुक्तंतद्विषयमितिध्येयं तथा कन्यानामसवर्णानांविवाहऋद्विजा
तिषुतिस्रोवर्णानुपूर्वेणदृतयेकापद्याऋमं वालणक्षत्रियविशांनार्योज्याश्रद्वजन्मनइतिविरुद्धं
तथा आततायिद्विजाग्र्याणांधर्मएवनहिंसनं द्विजाग्र्याणांविप्राणां आततायिनमायंतंहन्यादेवाविचा
रयन्निति विरुद्धंसत्सुकूटशास्त्रेणमारणं एतेनाततोपिवधेदोषोन्यत्रोक्तस्मरणेभ्यइतिसुनंदनवक्यंवारि
विषयमेवेतिसिद्धं तथा द्विजस्यापौध्वौहनौपात्रःसोधिनस्यापिसंधेयरुः अत्रादिकाचसर्वेषां
कानउत्सुविधारणमिति सत्रेणिशानिषेधसुखेनसत्राधिकरणेविवाहाणोपर्यदस्यते अथकर्मउ

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

नि

नमवतीति॰ अतः तत्र पराशरस्मृतौ महापातकिनामपि प्रत्येकं प्रायश्चित्तविधानात् कृतेनुमानबाधमात्रेणेत्यर्थः।
गौतमाः स्मृत्या इत्यनेनान्यस्मृतिविरोधेविकल्पप्रश्नः कौ स्मृत्यन्तरीयविशेषशास्त्रेण चबाध्यप्रश्नः कौपराशरः
स्मृतेः कलौ नवीयस्त्वनियमेनतस्यान्येनस्यात्पावाधात् नचबाधेविषयांतरासंभवादप्रमाणमापातिः औ दुंब
रीस्मृत्योरुपपैतिप्रकृत्यावाधितायौ औ दुंबरीसंवीवेशपिनत्योस्मृत्तेद्वित्राएवगुरुलानिगुरुकासंवीवेशपिनत्वेतिमा
धवसुधाकरोक्तात्मर्थकल्पनादिहापिसेयान्यमहापातकानिः कृतिर्नामदेशेन कृतायामपिनिः कृतौसंस
र्गानर्हत्वव्यइतिनात्यर्थकल्पनात्र वस्तुतस्तुमनुवाक्येनोपदेशानामिदमसिद्धत्वात् ब्राह्मणोजनविधिविरो
धाच्चरहस्यप्रायश्चित्तानिः कृतिर्नामवतीतिकल्पःअतएवतत्रतत्ररहस्यप्रायश्चित्तेनिंदितं तथमन्त्रप्रकाशपेत्याप
मित्यादिनोक्तंनचैवसेवेपथमुवासोऽसंगतः तस्यकलावनायासेनसेयानिष्पत्यात्प्रतिनिमित्तमुपदेशासंभवेनर
हस्यप्रायश्चित्ताभ्यनुज्ञानाधीत्वात् तथा वरातिथिंपितृभ्यश्चप्रयच्छेत्यत्रश्रूपाकरणकंपतेवरस्यप्रजापतेरितिस्मरंती
वैप्लवइतियागविधिः वाधीणसस्यमांसेनतृप्तिर्द्वादशवार्षिकीत्यादिवचनकदंबकेनत्रिरप्यपप्राप्तिःअत्रश्रा
द्धेप्रभूपोजनमावेनतद्धनीनतिदेशादुपाकरणप्रभृतिःपभूपाकरणशब्दलक्षितेनतत्रकृतिकोपित्र्योमांसदा
नेनिष्पद्यमानेनयाचः श्राद्धेनांसदमित्यनेनैकमूलत्वान्नकल्पनागौरवेनयाद्यतौरसेनरेतसानुपुत्रत्वेन
परिग्रहः सवीर्यान्योगजाद्वेषः सेसर्गःशेषाधिनैरपि सवर्णान्याःप्रसवर्णिपाःप्रेगनास्तानिद्वेष्यस्तस्यद्वेषःकृत
प्रायश्चित्तेनरपिसेसर्गः इदंचोत्तमवर्णविषयतेवेतिपुत्रेनुत्पन्नाः तथा अन्योनोसंग्रहेवृतेपरित्याजोगु
रुस्त्रियाइतिचोत्तमस्त्रस्तुपरित्याज्याशिष्यगागुरुगाचया पतिघ्नीचाविशेषेणगुरुजितोपगताचयेत्यादिना
निर्दिष्टः अनेनपुंश्चल्यांनोसंसर्गपरित्यागइतिगम्यते तथा परोद्देश्यकंत्यागउक्तिर्यस्मा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

लुप्तार्थानुपादिसंतीत्यादिवाक्यशेषेति कर्तव्यानाकंप्रोक्ष्यकंचकमंडलुमितिलक्षणकस्यविहितंमन्त्रयस्यका
ष्मन्त्रयस्यवाकमंडलोर्धारणंस्यादेतत्कमंडलुधारणमितिस्यादनेनेवामनत्वस्यात्रानर्थवत्वादेवं स्यादुः न
त्रैवूच्चारणीये उभयोरपिभिन्नत्वेनोपादानात् तथा महाप्रस्थानगमनंमेसंजायतेइति महाप्रस्थानगमनंउ
तरदिग्गमनंजोसवोयस्यविशेषः।तथ सोत्रामणेष्वपिसुराग्रहणस्यचसंग्रहः।अग्निहोत्रहवन्यस्यलोहालीटापरि
ग्रहः लेसेजिह्वायास्त्वादाने कथंचिच्छेदाद्यः परिग्रहः पुनर्हीनसाधनत्वं तथा नानप्रस्थाश्रमस्यापिप्रवेशोविधि
बोधितः कृतस्वाध्यायसंपदंसंधःसंकोचनेनयेति कृतमग्निहोत्रपरिचर्यादि वेदानग्नियुक्तविप्रस्यग्रहणशेषो च
पिष्यतइति वेदलक्षनविहितंतथा प्रायश्चित्तविधानंचविघ्नाभावेतिकामकृतेग्रहणादौ नतस्मात्
कृतिरिष्टाग्न्यग्निपतनोदृतइतिविहितस्यविधानंउपदेशः।एवंचमितिपूर्वमानेदंपद्यंप्रणीतिकमितिस्यातिरिक्तम
नुवाकमंतरयुगविषयमेव एकमूलकत्वनालाघवात् संसर्गदोषस्तेषाम्यमहापातकानिः कृतरितित्यजेद्
शंकृतयुगेत्रेतायांग्रमनुस्मृतेर द्वापरेकुलमेकंतु कलौदानंतुकेलौदुगे इतिपराशरवचनेनसंन्यासादिनाविध
संसर्गभानोपिविहितस्यदेशादित्यागस्यनिषेधः।यद्वा कृतेसंभाष्यपतितेत्रेतायांस्पर्शनेनतु द्वापरेदृष्टमादाय
कलौकर्तेनलिप्यतइत्यनेनसंभाषणस्पर्शनादिजन्यपातित्यस्यैवनिषेधः नतुपरितेनसहसंवत्सरेनव
निधसंसर्गप्रायश्चित्तस्यपातित्यस्य चूर्वीकृतवचनद्वयबाधमात्रेमात्रेण चरितार्थत्वेनयोविधसंसर्गप्रतिपाद
कानेकवाक्यबाधस्यान्याय्यत्वात् कलौपतनितिकर्मणोनिवाक्यस्वरस्येनपतितसंसर्गरूपकर्मजन्यस्य
पातित्यस्यदुर्निवारत्वाच्च ततश्चेदानींतनानांसंसर्गप्रायश्चित्तानुष्ठानांचारः स्वाचार एव स्तेयान्मम्हा
पातकेषुनिः कृतिरस्यस्यप्रायश्चित्तनानाविधानेत्र केचित् स्तेयान्यमहापातकेप्रायश्चित्तमेव कलौ

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

२०

वटुहादिसरणांतया अत्रमूलो वटुः शौचस्नेलुप्तः प्रत्याख्यातभिक्षः इत्यादिविस्तानिश्चरग्रंथोद्रष्टव्यं गोत्रादि
शिष्टेप्रयासिशिष्टेरा चमनक्रिया पितपुत्रविधेवापिसाक्षिणांदंडकल्पना साक्षिणांसमःधार्मिकाणांच। पितापुत्रविरो
धेतसाक्षिणांत्रिगुणोदमः अतरेजनपोयेस्यातस्याप्यष्टगुणोदमडतिविदितं यत्रसाक्षेग्रहत्वं चेमुनिभिः यत्रसाक्षे
कालोयास्तत्रैवसंन्यासिनामत्वस्थाने एतानिलोकगुप्त्यर्थंकालोदादोनहात्मभिःनिवर्तितानिकर्माणिव्यवस्थापूर्व
केवुधैःसमयश्चापिसाधूनांप्रमाणंवेदवद्वेतत्र ब्रह्मपुराणेदीर्घकालंब्रह्मचर्यधारणंचकमंडलोःगोत्रान्ता
न्तसपिंडास्त्रिनादेगोवधस्तथा नरास्त्रमेधोमद्यंजकलौवर्जयेद्विजातिभिः दीर्घकालमिति कालपदोपदानव
लादष्टचत्वारिंशद्वर्षाणिवेदब्रह्मचर्यमितिश्रुतेः अन्यथादीर्घब्रह्मचर्यमित्येवादायतरांएतेनब्रह्मव्रतेने
ष्टिकमितिरामचंद्राचार्योक्तिःप्रस्ताः अतएवद्विजानेनैष्टिकब्रह्मचर्यीचारःसंगछतेकमंडलुधारणंव्या
ख्यातेजोत्रादित्यनेनस्वगोत्रसन्नाणाः पितृस्वसृमातृसपिंडादित्यनेनगोत्रसापिंड्ययोःसामान्यनिषेधेवप्रा
प्तावान्मातुलकन्यापरिणयनेनिष्ध्यते तेनमातुलकन्यापरिणयननिषेधकानिवाक्यानिकालवि
षयाण्येव अतएवाधुनिकानांतदाचारोनाचारएवकृष्णाजुनादीनांतयुगांतरीयत्वात्सदाचारएवअ
तएवाधुनिकानांतदाचारोचारएवव्यासेनकालिनिदब्रह्मचारीतीमामात्मतः कन्यांप्रतीपोपितस्तथा प्र
सौनचोद्वहिष्यतीतिविप्रापापविमोहिताइत्युक्तेर्वोधायनेनचमातुलपितृस्वसृदुहितृगमननिषेधाएतेएव
त्यनेनैरमुक्तंतंजावधीमद्यपकीदोनरमेधःब्रस्वेणाश्वस्तएवात्मनश्चते मद्यंगौडीमाध्वादिकंपेत्र
त्रिपवैश्ययोर्निषिध्यते तस्माद्ब्राह्मणराजन्यौवैश्यश्चसुरांनापिवेदित्यनेनसुरापादिजात्यवछेदेननिषे

CC-0. Lala Jagat Pal Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

पिवर्जने ग्रवार्थे ब्राह्मणार्थे वास्तु ब्राह्मणान्परित्यजेदिति विहितः स्वगृहे वगृहेऽपहृते चेति वशिष्ठो
धुक्तेनैमित्तं प्रायश्चित्तं चेति केचित् विप्राणेनेति स्मरणस्यैनं प्रतिपादने पादेशनेनिवपणमपवर्जनमने
हतिरितित्रिकोडीस्मरणात् ग्रपवर्जनेदानो ब्राह्मणेयोदगृह्णे वेत्रयङ्कुदित्यादिनामधुपकीदिविहितामि
तिमात्रचरणः प्रतिमाम्यर्घेनायसेकल्पग्रसधर्मकः ग्रयमवप्रतिमावर्जो वेमयापूजनीयेत्येवमादिः
ग्रास्येसंचपनादूर्ध्वमंगस्पर्शनमेवच शान्तिरेवविप्राणेसोमविक्रयणंतथा शान्तिरेयज्ञेत्वयमेव
पशूनारणंषडहंक्रानशनेनाजहरणेहीनकर्मणः षडहंक्रानशनमुपवासत्रयंवमुचितस्मृहस्थित्वाधा
न्यमब्राह्मणद्धरेदितिविहिते शूद्रेषुदासगोपालकुलमित्रार्द्धसीरिणंभोज्यान्नताग्रहस्यस्यनीचे।
पात्रादिदूरतः ग्रहस्यस्यादिनाग्रेरितिकेचित् तथाशिष्यस्यगुरुदारेषुगुरुवद्वृत्तिरितिगुरुवत्प्रतिपू।
ज्यास्तुसुवर्णगुरुयोषितप्रतिमनूक्ता तथा ग्रपहृतिर्द्विजस्याणंग्रस्वस्तनिकृन्तनतथा दात्रेणकर्मणाजी
वेद्विशोवाप्यापदिद्विजइति ग्रादिकोस्वस्तनोपिचेत्मृक्ता तथा प्रजार्जेतुद्विजास्याणंग्रस्वस्तनिकृन्ता
तथा दात्रेणकर्मणाजीवेजातारणंधारयेद्यः ब्राह्मणोनाप्रतिग्रहेचेत्मुरवाग्निधमनक्रियाप्रवासशीलत्वेत्था
तुनाचिरंवसेदितिस्मरणादितिकेचित् तथा कालाकारादिदुरस्त्रीसंग्रहोविधिनोदितः यतेस्तुसर्ववर्ण
मुभिक्षाचर्याविधानतः नचोदकेदशहचादक्षिणाविधिचोदितेनेतिदशरात्रेणप्रधमेतिभूमिरंचनवोदक
मितिविहिते गुरवेतुवरंदत्वास्नापनंतदनुज्ञयेतिविहितंदक्षिणादानंतथा ब्राह्मणादिषुप्रदूस्पवन
स्पत्रियापिच ग्रार्याधिष्ठितानाप्रदुष्टासेक्तारिस्पृश्योपस्तेवविहितातथा ग्रग्न्यगारपतनेत्रैवव

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

२६ क्येनोपसंहार इत्यनेवसूत्रस्तु चात्रायपौनरुक्त्यादीनिन चनानिमहानिबंधेषुनदृश्यंते ॥ ॐ ॥ इतीतिलिवज्यानि
णिय ॥ ॐ ॥ इतिश्रीमीमांसकशेकरमट्टात्मजनीलकंठभट्टेनकृतेभास्करारव्येनिबंधेसमयमयू
खसमाप्तः शुभंभवतु श्रीउं ॥ सूर्यीमनमः ॥ संवत् १८९७ कार्त्तिक कृष्णश्रम्मोशनिवासरेलिखतं
[redacted] मेनइदंपुस्तकं रामायनमः ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥

रामदासेन

Acc. No. 1 (20)
2916
Acc. 217

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

धस्यसिद्धत्वात्यद्वा वानागमादौत्रैवार्णिकादिपुरस्कारेणाविनाभूतकशांत्यादेर्दात्रियापुरस्कारेणैकेचनिर्विध्यते ऋ
तुः देवरात्सुतोत्पत्तेर्देवताकन्यानदीयते नपत्नेयोवधःकार्यकलौनचकमंडलुः विधवायांपुत्रोत्पत्तौऽमनेनस
मानार्थकंपूर्वार्द्धे आदित्यपुराणे ऊढायांपुनरुद्वाहेज्येष्ठांशेगोवधंतथाकलौपंचनकुर्वीतभ्रातर्जायांक
मंडलुं ज्येष्ठांशेविषमविभागं भ्रातर्जायांजायमितिशेषः दानेहादौगरुडपुराणे।नकलौत्रिरुपतेस्पृष्टेमधोवा
प्यपशोसवः नरमेधोदितानारादेवरात्पुत्रसंततिःगर्हितेसन्नकंस्वतद्राजसूयकमंडलुं श्राद्धदीपिकायांमदनपा
रिजातेचनिगदः।अदत्तानांपशूनांवैवश्राद्धेमांसंतथापशुं देवरात्सुतोत्पत्तिः कलौपंचेविवर्जयेत् यथादेविवहि
धीमांसंप्रधानसंवेधिमात्रोपवधिनतुतादृक्छीघ्रंप्राणभानत्तद्वत् श्राद्धमांसमिमंत्रं श्राद्धेसंवेधिरुच्यते
पुरुषार्थेचनिषिध्यते अविशेषात् पंचत्यत्रनपिसंख्यादोषत्रयापत्तेः पूर्वोक्तेकलौकर्मणिनार्थेक्वायतेस्म
अतः प्रदर्शनार्थएतद्वचनोपात्तत्वोपाधिनाचपंचत्वोपपत्तिः आदित्यपुराणोशंखलिखिताः शंकुनाः प्रमाः सामुद्रि
कमुपश्रुतिः उपपत्तिश्चैवमेतानिसंभवंतिकलौकृचित् तस्मान्मात्रलाभेनकलौकार्यंनकारयेत् श्रुत्वैवंस्मरपद्धतौ वि
व्यासः। चत्वार्यश्वसहस्राणिचत्वार्यश्वशतानिच कलेर्यदागमिष्यंतिनदास्यंतापरिग्रहः संन्यासंप्रनकर्तव्योब्रा
ह्मणेनविजानता इति अत्रत्रेतापरिग्रहइतिवदतासर्वोधनमेवनिषिध्यते अतएवलौगाक्षी। अद्धाधानस्मृते
श्रौतस्मार्तंप्रवक्ष्यामिपद्धतिः सर्वकर्मणां पद्धतिः पूर्वपुराणेश्रौतेति युगस्यपूर्वेपूर्वेयुगेकलेःपूर्वभागइत्यर्थः अ
द्धाधानमपियावद्वर्णत्रैविद्यविभागेकार्यंतावद्देवलः यावद्वर्णविभागोस्तियावद्वेदः प्रवर्तते संन्यासेचाग्नि सं
त्रैवेतावत्कुर्यात्कुर्यात्कलौयुगइति यद्यपिसंन्यासस्यचतुश्चत्वारिंशत्कृत्वाव्यावधिकात्वेव्यासेनोक्तत्वा
त्कलौनैवसमर्थतेइतिकेचित् त्रिरैडैकदंडमित्यादिवचनेसंन्यासंतावत्संन्यासव्या

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sutrakar Pratishthan

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

न दिनपुण्यं मुत्यापंचघटिकासुपतमारतिर्वोध्यायनवाक्यकृतनिर्णयानुरोधेनस्कंदे मर्त्यैर्व्याचरिख्यतो
तरक्षणाः कोचित्वात्रातिक्रमेणारुपासंक्रमणारुया चेतिचेत्क्रिये तत्रधनुरादिनामितिक्रमणक्रिययाकर्मे
त्वेनरतद्वक्यस्यापनविसुचयरतयावोध्यानसंक्रमणक्रियाविशेषत्वात् स्याद्वयधानसं
क्रमणक्रियाकर्मीध्यादारः अतोधनुरादीनांवुध्यानसंक्रमणक्रियायामेवकर्मत्वं अतिक्रमणेक्रिया
यांतुकृष्णिकादीनांतेनतत्यदानामेवाध्यादारः अतोकृष्णेकर्कुमासिकृत्रिपातिक्रमेणधनुरादिषउपेतिसंक्र
मणपरमेतद्वाक्यंनायनविषुवयरंतेननकोपिविरोधः वस्तुतस्तावोध्यायनेनायनयोर्विषुवदिनपुण्य न
त्वोक्तावपिस्वादेनसन्निकृष्टदिनेयिपुण्यतावोध्यतेत्वेनोभयदिनेपिसमुच्यतेपुण्यकालैकोविशेषःतेनस्क
दस्यस्वारसक्येनव्याख्यासुतेतिक्रमप्रतिभाति धृतिसंक्रांतिनिर्णयः अथसंक्रांतिकृत्यास्तातातपः रविसंक्रम
णेघृतेनस्नायाच्चलस्नानवःसदृनन्मनिरोगीस्यान्निर्धनश्चैवजायते संक्रांतौपानिदानिकृत्यकथ्यातिदात्यमिः
तानिनित्यंददात्यर्कःपुनर्जन्मनिजन्मनीति वाशिष्ठः अयनेषुचयदर्तखट्शीतिमुखेषुच चंदसूर्योपरागेच
दर्तभवतीत्यादयं अयनेकोटिपुण्यंस्याद्विषुवेषडशीतिसहस्रंतुषडशीत्यग्म्यत्युच्चैः सतन्निदुस्त
वेदानंसकृत्तुदिनक्षयेविषुवेघातसाहस्रंव्यतिपातेत्वनंतकं ब्रह्मवशिष्ठः अयनेविषुवेचैवनिशायोर्विशो
पुमान् स्नात्वायोर्चयतेभानुसर्वकामफलंलभेत् ब्रह्मपुराणे मुक्त्वयदेतुसघृतंमायदासंक्रमतेरविमकाज
यानदासैवसघृतंभास्करेणया स्नानंदानंतपोहोमःपित्रदेवादिपूजनंसर्वकोटिगुणंपोक्तंतेनपतेनमकोजसा
पक्षलक्षमानवोमर्त्याच्चतेनस्नायपेद्रविं सोश्वमेधफलंप्राप्तःसूर्यलोकेमहीयते यायेसास्नायपेद्यस्तुभास्करंसं

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

संपूज्य गंधपुष्पैर्नानामन्त्रविधानतः सर्वकोटिपुरुषसार्धं सूर्यलोके महीयते यं यं लोकं स्मरन्
नारायणं सुरश्रेष्ठं उदकुंभोदकेनाप्लावयेत् तत्र तत्र तस्य तस्य कामनस्य सिद्धिर्भवति
सूतं चंदनं त्रिविक्रमस्य प्रीत्यर्थं दातव्यं पुष्पं च दातव्यं च कामनसिद्धये उद्यानपुरुषं
सूत्रं वर्णान्यमस्कानि च व्याषाढेभ्यो नमः इति पादान्यानीति नामतः नारदे व्याषाढेभ्यो
ऊर्ध्वं योऽयं पुनर्जन्म जायते इत्यादि कृत्वा पूर्वं व्याषाढेभ्यो नमः इति पश्चात् विष्णोस्तरे स्त्रीवानरो वामद्रोधर्मार्थसिद्धयुतः स
स्त्रीतान्नियमेनान्नं तथा वनपूर्वकं नैवाकस्मात्तिवाक्यात्तितृणां पश्चात् मधुरस्वरो नवेदज्ञापुरुषोऽयं वर्जनात्
तैलस्य वर्जनेनाद्भुतसुदर्शनः प्रजायते कुरुते सर्वपरित्यागात् स्त्रीनाम्नो वा सुपात् तथा
दमवाप्नुयात् कटुकाम्लतिक्तमधुरदारक्षायलवणयोर्वर्जयेत् सर्वैर्यो जर्ध्वेनाप्नुयात् स्त्रीचित् तारुण्यवर्जनाद्भोगो
तारुण्यं प्रजायते घृतत्यागाच्चैलावण्यं सर्वस्त्रियं तनुभवेत् फलत्यागाच्चैमतिमान्वक्षु चक्षुर्जायते प्राक्पत्राप्तानद्भोगो
सूपक्वादेमनोभवेत् यादाभ्योज्यपरित्यागाच्छ्रोभ्यंगविवर्जयेत् दीप्तिमान्दीपकरणाय्यो दध्यपतिर्भवेत् दधिदुग्ध
सक्रतिपिण्डोजोभलोगीष्यमतिर्भवेत् एकतिथित्वमात्रोतिस्यालिंगेसवर्जनात् तथा एकांतरोपवेष्टेनब्रह्मलो
केनहियते मौनव्रतीभवेच्चक्षुनस्यान्नात्कालिताभवेत् भूमौशुक्तेसदायस्तुसरथिव्यापतिर्भवेत् नमोनारायणायेतिजपे
पन्नूयज्ञैकसंत्यक्तेत् यादानिवंदनाद्विष्णोर्नैजोदानंजंकस्य विष्णुयादाज्ञसंस्पर्शादिनयायात्यनुव्यते यादोदकाद्वि
वेकाद्वैगंगास्नानंदिने दिने विष्णुरेवकृत्वैकुर्पतिदुपलेपनमार्जने कस्तस्यापैनवेदाज्ञामनवोनात्रसंशयः प्रदक्षिणास
नंयस्कः करोतिस्नातिपाठकाः संसपुत्रविनातेनसचवैविष्णुसुरंव्रजेत् गीतवाद्यकरोविष्णो र्धरवैलोकमवाप्नुयात् ६ नित्यं
प्राप्तस्यमाख्यान्नाल्लोकान्यस्तेवोध्यवेत् व्यासस्तुष्पतितस्यासुविष्णुलोकंसगच्छति कृत्वैप्रेक्षणकंविष्णो र्लोकमप्र
रलोनभेत् तीर्थवृक्षपनाद्विष्णोर्निर्नमंदेत्तमाप्नुयात् पंचगव्यासनात्यार्थ्यं षोडशपणायलंलभेत् सपाचितेनया

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagyan Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

उपचारैः षोडशभिर्नानामंत्रसमन्वितैः रात्रौजागरणंकुर्याज्जीतेवाद्यादिमंगलैः नृत्तंकुर्वंतियेनर्त्ताजागरेचत्रिपाणि
नः नन्मांतरप्रीतोभूतैस्तेनुल्लोपायसंचयैः नराणांजागरेविष्णोर्जीतंनृत्यंप्रकुर्वते गोसहस्रंचदद्यात्तोकृत्संसमुदाहृ
तं गीतनृत्यादिकंकुर्वन्दर्शयन्कौतुकानिचसुरतोवासुदेवस्यरात्रौवाहरिवासरे यष्ठ्यंचैत्रचरित्राणिघोरंजयतिवै
ष्णवान्नुत्वेनकुरुतेवाद्यंत्वछायांत्रंत्रजेयेत् तुलसीपौर्णमासांचसप्तनिकान्द्विजोत्तमान् त्रिरात्रितांसयेत्कृत्वा
स्वप्रात्यावातिमंत्रयेत् वरान्नुत्तायतोविष्णुर्मत्स्यरूपंमतः तस्यांतेंऽतेजनंत्रंतदद्यपयसंतेत् अतस्तान्मोयंद्वि
प्रान्पायसान्नादिनाचुतीततोदेवातिद्वान्भुंजयातिस्वयंसंत्यर्चदेवदेवेत्यदेवानांवरश्चकरपकरः
दक्षिणाचयथाप्रातिपदद्यात्पुराणेचव्रतान् देवदेवंसमभ्यर्चोदवाञ्छुत्तसिद्धयातोगांकपिलांतत्रपूजयेद्विधि
वद्व्रतिगुरुंव्रतोपदेष्टारंवस्त्रालंकारणादिभिः सघृतौदनंसमभ्यर्चतांश्चविप्रान्समर्चयेत् एषमुसादादेवेप्रा
सन्नोनमसर्वदा व्रतादस्माच्चपत्यायसन्नजन्मकृतंमयातत्सर्वनासमावाप्तुस्थिरामेचास्तुसंततिमनोरथा
श्चसफलाःसंतुनित्यंतवार्चनात् देहांतेवैष्णवंस्थानंप्राप्नुयान्नात्रसंशयः इतिसमाप्यनान्द्रिप्रान्त्रसाद्यचवित्तर्ज
येत्तु कार्तिकेवाथतपसिविधिरेवंविधत्मृतः नारदः रावंयःकुरुतेसम्यक् कार्तिकव्रतनरः वियाप्तासतुनिर्मु
क्तोविष्णुसंनिध्यगोभवेत् सर्वंवतेःसर्वतीर्थैःसर्वदानैश्चयत्फलं तत्कोटिगुणितंतेपसमगस्यविधानतः तेथ
न्यानेमहापुराणासेषांसर्वंयत्नोदयः विष्णुसक्तिरतास्तस्यु कार्तिकव्रतकारिणः देहांत्यितानियायांतिविमयंयांतित
द्रपात् क्षयास्यामोक्षंयेकंदर्पव्रतंनरः नारदउवाच ऽसुर्यव्रतनियमानश्रणोतिमत्सापोवेतत्कथयतिवैष्ण
वायनित्यंसम्यग्व्रतकरपफलंभवेद्यत्सर्वंकलुषविनाशनंलभते इतिकार्तिकोद्यापनविधिश्चथामर्गशीर्षकृत्यंतर
ते मार्गशीर्षतुयोमासमेकमतेनसंयतेत् भोजयेत्तुद्विजान्सर्वान्समुद्येच्याधिकिल्बिषैः कृषिमागीवद्धः

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

संस्राव्य करे रक्तस्त्रीकुंकुमचंदनैः रक्तस्त्रिपुष्पैरभ्यर्च्य रक्तसूत्रेण धूपित्वा यंत्रं वाद्यैः कुनन्वरतदीपं प्रज्वाल्य स्वविष्णु
नैनिवेद्य सायं संध्यानुष्ठाप्यमूलमंत्रेण जपेत् तेनत्रयंदिनेसुविशेषः यद्येवप्रत्यहं दीपं जपेत् द्वितीयेदिनेचपत्रैर्यानि तृतीये
जानुतः स्नानानुलेपनैः चतुर्थेजातिपुष्पादिभिः स्कंधौ यंचेत्पालतीसुपुष्पैः प्रियः तथाचस्वधीदिनेषुपूजोत्तरं सत्यव्रती
पञ्चयेगंजेपयमस्नपने भीक्षाचंदद्याद्य ध्येनाज्यंवेद्य चरित्रं वस्त्रानवतारायसंतनोरात्मजायचे अर्घ्यंदद्या
त्रि भिक्षायमेतत्स तिलंभोमवर्णंदद्यात्तमंत्रैः भीक्षांसंतर्प्यजोमपञ्चामृतेनस्नपयेत्पुनः सक्षयत्रीमुंजीत यत्रैवेक
तू र्णपंचदिनासुपाठ्यषष्ठेस्विस्थेचवस्त्रालापक्षुन्नेनपंचद्रव्याणानुसमाज्यंबंधुभिः सक्षयत्रीमुंजीत यत्रैवेक
दशकं वर्णचादश्यांवस्त्रं त्रयोदश्यां गोऽत्रचादश्यांचतपात्रं यत्कौर्तनास्योत्सवेतत्कृत्वा तित्वावस्त्रंचदेयं मेषुनानत
वदमधुमांसतांस्त्याज्यांगादीनिवर्जयेति एतेषुवस्त्रानादिषुसेरकांडो नामास्त्राम्रयमीप्यः सुत्रामकर्मेषेषु
प्रातस्नानंविधीयते दधिवेद्यस्त्रमभ्यंचमं कृत्वातकनाशनमितिविशुस्कृते अग्निनस्तुनासत्य यशुक्लो
कार्त्तिमवेत् कार्तिकस्यंतेतिकृत्यावेप्रारंभेसुधीस्थितिपाचमोतेऽत्र एतेकार्तिकव्रत्यैरभ्यकार्तिकी ध्यानं
विधिर्यत्र नारदउवाच अथोर्यव्रतिनंसाम्य कउद्यापनविधेन्त्य तेऽत्रयुक्षमद्याख्यातंसविउमेमुनेच.
तुर्दश्यांकुर्याद्व्यापनंव्रती व्रतंसंपूर्णतार्थायविशुप्रत्यक्षमेवच तुलसीउपरिस्थतुलसीमंडपिकांमुना हुतोरणा
चतुर्द्वारेषुपुष्पाद्यामरयोगितां द्वारेषुद्वारपालांश्चपूजयेन्नममयाजनैः त्यक्तुपूणाग्नीनंसुशीलनचजपविजय
मेवच तुलसीसुन्देशेतुसर्वतोनदमेवच चतुर्भिर्णवैः सम्यक्कोणास्संलंकृतंतत्योपरिष्टात्सविधानं
पंचरत्नसमन्वितंन्यसायतेनसंपुटंकुंभंतन्नतिभापच पूजयेतत्रदेवेशंशंखचक्रगदाधरं कौशेयपीत
वस्त्रसंयुक्तंजलधौकन्यया इंद्रादिलोकपालाश्चमंडपेपूज्यपेद्युतौ चादश्यांघृतेवृद्धोत्रयोदश्यांतुसु
रैः दत्त्वाविप्रेभ्यतुदश्यांतत्सायंप्रातरुत्थितः प्रयतमानवः पूजयेद्देवदेवेशंसौवर्णंकुंभसंजुतं

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

मनमासःसविशेषोमासस्यात्रयोदशेति युक्तसंज्ञकःपंचाध्यायीवेदस्तत्सिद्धांते चांद्रोमासोत्यंतं ज्ञातः

तिलोदकी तिलकुंकुतिलदानंचवेटतिलापायःनाद्यानाःतेलमामः काश्चैवमौर्ध्वदेहाश्चेतिनित्यप्रा तच्चयुक्त
मयंकृष्णेसवानाप्योदिनंनतोयंदानंयोषीयकोवेदादेवुद्धिस्थलाधवंविद्यु मासोमासेनेत्यर्थेनकृत्वा
सप्तमीसंकेवृद्धाःपुण्यान्नोजापित्वोदीप्ताग्निमेवतितोनाचमतीत्यायनमाद चंडप्रकाशेविस्पष्टः एवंत्रा नोवपुनेतु
नोमंदयमधारिते भोजयेद्विजदंपत्यंऋषभेद्वेभूषणेः कंबलाजिनरत्नतिवासांसीवित्तशाठ्यंनच चौलकालेच
देयानिप्रकृष्टदानपरास्त्रियाउद्यानकृत्याश्चेतिनाचकोपापहोचेकः स्नेनविधिनादद्यान्माध्वे प्रीयतामितिम
स्नेनसमाप्यमन्नेसवित्रेप्रसवित्रेचयंधामजलेनम ततेजसायविश्वरूपायपादुकेछत्रंचेति दिवाकरंजगन्ना
थप्रभाकरंनमस्कृत्यघरिष्यंतीकरिष्यंतमाचक्षाणेति मयाव्रतेनदातव्यमितिवा एकस्यात्रिंशा त्रिंशा
त्मतोदकास्यासर्वयातिनेसंख्या नागत्रयतिस्नानंतुचतुर्थे एकंस्नानंकः युनर्भोजनादोकेसर्वमासंत
यंदंचविशेषोवाचयनंतु कार्तिकेवाव्रतयेतिविधिरेवंविधत्वंतेइतिवचनात्रवीतुएवज्ञेयः इतिमाघकृत्य
व्यपकाशेगुणकृत्यकादएवमकृत्वकुर्वाणाःकार्तिकीमासिनियमःस्त्रीसुखोभाग्यमाप्नोतिस्त्रिपक्षंपरमंत्रिय
वामनेपाल्गुणेवीत्यागोवोवत्सकृत्वाजिनान्वितेगोविदद्यीणानाधीयतेव्यपकृष्टोत्तमः तथा चात्रस्त्रा
यीमनवेतेर्यंद्वामासोमाघकाल्गुणेइतिफाल्गुणकृत्ये श्रूयतेनमासःसंवाद्य श्रुधिमासःनेयमासऽत्रे
तिसंपूर्णमदनरत्नेवाऽत्राद्येपक्षेन्नासेनसंक्रांतिरयमेववामन्नमासःप्रवीतितःदेतितेस्यकालेन
यमोपिवृत्तसंज्ञितेद्वानिंद्याद्रेगतमासेदिनेःबोऽग्निस्तथा चटिकानांचतुष्कंतत्रयंचैकमासकृदेवंवि
तीयत्रयंपतितेसेद्वानिंद्याःपारमाणःसूतसंक्रांतिमासोधिमासःस्यात्द्विसंक्रांतिमासःसर्पाख्यकःकाचित्तत्र
कार्तिकादित्रयेनान्यतःस्यात्तदाधनेधिमासद्वयंचेत्तत्पश्चात्मनकालऽत्रेःद्वीद्वानिद्वीरामणेगतोव्य
जिनेदत्तिनेसाकंकालेलीचीमौर्भविष्यंतयागाद्यासत्यंराजन्यग्निहोमिलक्षाग्रायणाःयंडुवेदंदुवर्षेःकृचिज्जो
कुमिश्रेतिसूत्यंसूत्र्यवज्ञत्रारःसंकुपसन्नःनंदानंवःगतंसंख्यात्रयंयुक्तानांवामनोधिकारेण
प्राप्तिस्नानंनोर्धंएवमेवनेचतुर्थसंख्यधिकनवसंख्यासंपद्यतेएभिर्वर्षैःपरिमितेकालेकाम्रिंत्रयमासः
एवंजातइतिसूर्यएवमन्येपिज्ञातिशब्देनसंख्यावोद्व्यानित्यर्थःयेचदशादुर्गाएकादशंयंत्रप्रतिष्ठा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

CC-0. Mumukshu Bhawan Varanasi Collection. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan

शतपुत्रसस्त्रसंख्याके: वर्षैर्मितेयातेकश्चिद्ब्राह्मणोपेतसंवत्सरेभविष्यतीत्यै: अंगानिषट्श्रद्धाणीत्यर्थ: चादपा षष्टं
८ चासौधिकसप्तद्वयोत्तरसप्तसंख्याकैर्वत्सरैर्मितेयातेभविष्यतीत्यर्थ: राजाभूयोभूद्रय: सप्तसप्ततसप्तसं
रेका अष्टसप्तधिकसप्तशतत्रयोत्तरसप्तसंख्याकैर्यातेभविष्यतीत्यर्थ: कु: एकावेदाश्चत्वारश्चंदुरेक: एकचत्वा
रिंशदधिकसप्तसंख्याकैर्वर्षैस्तत्याग: नवकुरेकाएकोनविंशतिसंख्याकैर्वर्षैरयंजातइत्यर्थ: दृतिस्तस्मा
सप्तसप्ते अथान्नवर्ज्यावर्ज्यमुच्यतेतत्रमाघविधेयैर्हीनसि श्रोतस्मार्तेक्रिया: सर्वाश्चादशेमासिकीर्तिता त्रयो
दशोत्तरवर्षास्तानिपत्ना: परकीर्तिता: जावलिरपिनित्यनैमित्तिकेकुर्याच्छ्राद्धंकुर्यान्मलिम्लुचेतिथिनक्षत्रवारोत्सर्गा
न्यनेवकृत्तचतानिचित्रिस्त्यान्यपिमलिम्लुचेवर्ज्यानीतिकरहे षष्ठेज्यान्नहणाध्यानचातुर्मास्यादिकान्यपि
मलिम्लुचेवर्ज्यानि कार्त्तिकाश्वयुजोपाकर्माघविकर्मयत् एषमासविशेषाख्याविहितंवर्जयेत्मसप्तमे एषीह: काष्ठकादेव
पिंडान्नदानस्मृतिसंग्रहे जातकर्मचेषुसूति: सीमंतोनयनंवृद्धौ मलिम्लुचेपिकर्तव्यनिमित्तंयदिजायते
दृतिमाघविधेनयु: वृद्धिश्राद्धंतथासौम्यमग्न्याधेयंमखालयं राजाभिषेकंकामंचनकुर्याद्गानुलंघितेऽहनि
मनुरपि अग्न्याधेयंपशुष्टिंचपशुदानव्रतानिच वेदव्रतवृषोत्सर्गचूडाकरणमेवच: संग्रस्यमाग्नेयेकंचमख
माघेविवर्जयेत् सवोत्सर्ग: काम्य: ज्योति: प्राप्तेतत्रदत्तमदत्तंवाकृतंनकृतमेवच सुजएमथजन्नंस्यान्नीयवा
सकृत्नोभवेत् नयात्रंनविवाहंतुनचवास्तुनिवेशनंनप्रतिष्ठांचदेवानांप्राणप्रत्यानमुक्तमिति स्मृत्यंतरे
पि वापिकूपतडागादिप्रतिष्ठाराजान्नकर्मचनकुर्यान्नन्नमासेचमहादानव्रतानिचेति यज्ञोपवीतिरपि उपा
कर्मचहरंचकर्तव्यंसर्वोत्सवंतथोत्तरेनिकृतंकुर्यात्सर्वंतद्विकल्पंनभवेत् अन्यत्रापि अपरोरुत्र हैमंतः स

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

वेमेषऽवेकुंभेऽपचतौ चायणोऽसः; नत्रकालस्तोपःस्यादित्याहगालवो मुनिरिति गयाविधेयेवायुपुराणेप्रो
क्तः;गयायांसर्वकालेषुपिंडंदद्याद्विचक्षणः-अधिमासेजन्मतिथेमृतेचशुक्लशुक्लयोः नित्यतोव्यंग
वाश्राद्धंसिद्धयेचतेरुस्मृतौ तथा जोदावर्योगपायंचश्रीप्रोक्तेनग्रहणेदये सुरासुरगुरूणांचमौढ्यदो
षोनविद्यतेतथा प्रांतिकर्मचकुर्वीतयोगेनैमित्तिकेतथा शुक्लमार्गमौढ्यादिदोषास्तत्रनविद्यंतेवक्ष्य
मपिखंदे सदाकृतंचात्रमरुासर्वसदात्रवै नग्रहालोदयकृतोदोषोविश्वेस्वमलये सदासौम्यायनं
तत्रसदातत्रमलोदयः एतानिकाम्यान्युक्तानिनित्यत्रघरणीतिदक्षाद्यास्त्वेदर्शेप्यहरुः श्राद्धंदानंचप्रतिवासरंगो
भूमिलरुरणानोमासेयिषान्मलिम्लुचे मदनरत्नेयम; आदिकंप्रथमंपक्षात्कुर्वीतिमलुचे चतुर्दशीयुसे
श्राद्धेकुर्वीतसुनराद्यिकं सुनाराजिरुद्दौयाद्यादिकं सत्यवुतोपि वर्षेवर्षेतुयश्राद्धंनोपितोर्हतेरुने
मलमासेनकर्तव्यं धव्याद्युत्यवचनंयथा यन्निमासद्वयेधिकुर्वीतेत्यादिनिवचनान्निमासिकविषयाणीतिमदन
रत्ने मलमासस्मृतानांचयदिकदाचित्सरावमलमासउपागतस्तदातत्रैवपुत्रादिकंकार्यनतुशुद्धमासे तदरु
माश्वयीयेरुः मलमासस्मृतानांतुचश्राद्धंप्रतिवत्सरं-मलमासेहुकर्तव्यंनान्येषांतुकदाचनेति पतुर्दशी
द्वेज्याल; मलमासस्मृतानांतुसौरमानंसमाश्रयेत् सावदिवसस्तस्यश्राद्धयिंडोदकादिद्वितदयेनैवंस्ये
त्सेवदयमासेतुनत्रैवपुत्रादिकंकार्यं तदाहमदनरत्नेसत्यवृत; एकराशयदामास; संक्रांतिश्चपसंयुत; मास
श्चपगतंश्राद्धंमलमासेयिसस्तरतिरुच्यतेस्पष्टं ये पूर्वोक्तमृत; सैवतेथि; क्षयात्पूर्वमासस्थिताग्राद्या
अनराद्युत्तरदाउत्तरमासस्थिताग्राद्या तथाचेतंदीपिकायां तिथ्यर्द्धप्रथमरुद्रोदितीर्द्धेतदुत्तर; मासाविति

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

अतिवेधजातकान्नप्राशनचूडादिकंसर्वं रविभयनत्येजीवेकार्यंवर्जयेविवाहस्थितेपत्या रवौदेत्रगतेजीवेजीवदेत्रं
गतेरवौवर्जयेत्सर्वकर्माणिव्रतत्वत्यनानिच तथा गुर्वादित्येगुरौसिंहेशुक्रेचास्तमुपागते त्यजेद्धनिमरु
दानंव्रतंदेवविलोकने नक्षः गुरुक्षेत्रगतेभानु.भानु.क्षेत्रगतोरवि. गुर्वादित्यका.सविज्ञेयः सर्वकर्मसुग
र्हितः प्रोनवः एकराशिगतोभानु.जीवोस्तातापदायन.व्रतबंधविवाहादिशुभंकर्मोक्तिसंत्यजेत्र ग
जमातेऽ यात्रोद्वाहविवाहंऋतिविविरविधिंप्रोक्तस्तत्रवेशंप्रसादोद्यानहर्म्येसुरनरभवनारंभविद्याविद्या
नं नोजीवंबंधप्रतिष्ठामणिकनकरदाधारणंकुवेतेयत्नः सिंहस्थितेजेगुरुदूनकपोरेकराशिस्थयो
श्च तथा गुर्वादित्येगुरौसिंहेनवेशुक्रेमलिम्लुचे पाल्यायनेरुरौसुप्तेसर्वकर्माणिवर्जयेत् सिंहस्थेगु
रोविशेषमाहुस्तानंदः माद्यांपदिमद्यांनाक्षिसिंहेगुरुरकारणं अन्यत्रापि मद्यादिसंपश्यन्यदा
सिंहेगुरुर्भवेत्र तदाचेत्कन्यकारूढासुभगसुधीयानंवेत् तथा माद्यीचनाचसंयुक्तामद्यांवाचगुरुर्भ
वेत् मरुमाद्यत्सदप्रोक्तंउद्वाहोचवर्जयेत् वधूगणो.नीनेद्यनुषिसिंहेचस्थितेसत्रतरंगते दोमं
त्रनकुर्वीतविवाहव्रतकर्मच तथा वापीकूपतडागयागगमनंदोरप्रतिष्ठावतंवेद्यानंदिरकरणंवेद्यन
मरुदानंवेननोवनं नोपेत्यानविवाहदेवभवनंनंत्रादिदेवेदणंदूरेणोवनितोविषु.परिहरेदस्तंगतेभार्गे
वऋति त्रयोत्रयुनर्विशेषमाह उपत्रवेत्रीनत्रभानुभान्वोरर्कोदयेवाकूपित्याख्यषष्ठ्यां सुरासुरेज्यास्त
मयेचतीर्थयात्राविधिसंक्रमणेपिसक्तागुरुशुक्रास्तमयादिनिषिद्धकालेत्रुरणादोनदोषइत्यर्थः
एवं प्रतिचारगतोजीवःसेराशिंनैवचेत्पुनः लुप्तःसंवत्सरोज्ञेयः सर्वधर्मवहिष्कृतः अस्मावादत्र

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

Acc. No. 27 6 63

यनेस्यादितिमदनरत्नेविस्तुधर्मोक्ते च तच्चद्विविधं॥ उत्तरदक्षिणं चाशीशिरास्युत्तरेवर्षा॥ दक्षिणेतदुक्तं रत्नमाला
यां॥शीशिरमन्तुत्रयमुत्तरेघनमादरयक्षतदासरे भवतिदक्षिणमन्यदृतुत्रयंनिगदितारजनीमरुतां
सेति॥स्मृतिश्च॥तस्मादित्यः षण्मासान्दक्षिणैनैतिषडुत्तरेति॥अनयोरुपयोगमाहमाधवीये कण्व॥
(उदगयनेअपूर्यमानायत्तस्यपुण्यादेद्वादशाहमुपवसेद्धेनुंभूमेत्यादि॥सत्यव्रतीये॥देवतारामणाप्या
दिघृतिष्टोदङ्मुखेवरोदद्यिणासान्वेकुर्वन्ननन्फलमवाप्नुयात्॥वैष्णवरसंहितायांमाघेवै
वारादुनरसिंहेत्रिक्रमा॥महिषासुरहन्त्रीचस्यापावैदक्षिणायनेइति॥मदनरत्नेज्योतिःशास्त्रे॥
ग्रहप्रवेशेत्रिदशप्रतिष्टाविवाहचौलव्रतबंधपूर्वसौम्यायनेकर्मशुभेविधेयंयदुक्तं तत्खलुद
क्षिणेचेति॥इत्ययनविधिः॥अथसंवत्सरः॥सचमासत्रैविध्यात्त्रिविधइतिहेमाद्रौ॥अतावैसासैद्वादे
॥चांद्रसावनसौराणांमासानांतुप्रभेदतः॥चांद्रसावनसौरस्तुस्वयंसंवत्सराःपृथगिति॥चांद्रसंवत्सरस्त्रे
त्रशुक्लप्रतिपदादिःफाल्गुणदर्शांतःसौरस्तुरवेर्द्वादशराशिभोगेनसावनोत्रिंशत्त्रयाणांरात्रा
मकः॥आद्युक्तोब्रह्मपुराणे॥चैत्रेमासिजगद्ब्रह्मससर्जप्रथमेहनि॥शुक्लपक्षेसमग्रंतुतदासूर्योदये
सतीति॥आद्यइतिपि॥सर्वेत्रकर्मादौचांद्रसंवत्सरंसंकल्पयंतिदाक्षिणात्यास्तथाहिस्मृत्यर्थसारे
मेषारंभसंक्रांतिकर्मजन्मरणाब्दपुंजतोवत्सरनामतस्तथेतिप्रभवादिषष्टिसंवत्सरारंभवर्षोत्तरस्यतत्रैवनावितिप्रभवादिवत्से
शुक्लेऽहनिचैत्रकालस्यतिथिवारादियोगान्यानपिवेदनारदःपुलस्त्योविभवोविष्णुःसर्वजीत्प्रमोदोत्यष्टजो
पतिःसुरेशश्चित्रभानुसुभानवोष्टवाख्याताःसंवत्सरेश्वरा॥ऊर्ध्वमुखश्चधूम्रकेतुर्विक्रमोवृषः चित्रभानुसुभानु

CC-0. Lal Bahadur Shastri Sanskrit University, Delhi. Digitized by Sarvagya Foundation, Pune

बुधैश्चित्योक्तयमासस्यमध्यगोऽति अथात्रस्थानमुक्तं देमाद्रौपाने अधिमासेतुसंप्राप्ते गुडसर्पिर्युतानिच तत्रहिं
प्राद्यपूपानितिदातव्यानितिदिनेदिने अधिमासेतुसंप्राप्ते त्रयः विप्रातुदेवता उद्दिश्यापूपदानेनपञ्चौदनकसंज्ञमेत्
त्रयस्त्रिंशत्प्राद्यपूपान्। कौत्सयात्रेतिधायचे सघृतेसदिराणंचेत्यालभणायतिवेदयेत् विष्णुरूपीसकृत्प्राशुः सर्वपापप्रणा
शनः अन्नपात्रप्रदानेनममपापंव्यपोहतु नारायणायगोविन्दमाधवेतिस्मृता व्रतेनानेनसत्रोक्तसंयदंचपि
वर्द्धयाचक्रेगरुडोपत्यवाहनं प्रीयतांकरुणेपत्यसमेविष्णुःप्रसीदतुकरात्मकाद्यादित्यरूपेणनिमेषच
टिकादिना वोवंचयतिभूतानितस्मैकालात्मनेनमः कुरुक्षेत्रमयंदेशः कालःसर्वविदोहरिः एष्वीत्तमभिदंदानं
हाणपुरुषोत्तमः मत्तानांचविष्णुर्दुर्वंयायप्रशमनायच युत्रपौत्रादिवृद्ध्यर्थंतवदत्तस्यापि भास्करःमंत्रणानेनमो
ऽस्त्वात्रपक्षिंप्राद्यपूपकान् प्राप्नोतिविपुलांलक्ष्मीपुत्रपौत्रादिसंयदः इतिमलमासनिर्णयः अथकरणनिर्णो
यः सचषड्विधोमासद्वयात्मकश्चांद्रःसौरश्च वसंतोग्रीष्मोवर्षाशरद्धेमंतःशिशिरइति षण्णांऋतूनांचरतिश्रते
यतुक्रौचादप्रामाणाःपंचैवेत्युक्तं तच्चयंचप्रणायानुरोधेनुद्धेमंतशिशिरयोरेवकरणंविवाहेतं तेचवसंतोय
क्रमासुरुवंचाणतदूरूपांयद्धसंतइतिश्रुते मासद्वयात्मकत्वंचाग्निचयनेषकोपधानब्राह्मणेचंद्रसुद्यदधाति
तस्माद्वंद्धसतइति वसंताद्यृतुकरणेनैवत्रमासादिचंद्रमितिमाध्यवश्चैवसंतकाद्यृतइतिश्रुतेः नतु
कस्यविद्धिमासेसातिमासत्रयात्मकः कश्चिद्भवतितत्कथंमासद्वयात्मकत्वइतिचेन्न अधिमासस्यष
ष्ठिदिनात्मकमासावयवत्वस्यधातेयादितत्वात् अथचांद्रः सौरोसुक्तोरत्नमालायां मृगादिराशिचयनानु
भोगात्षडर्तवस्तुः शिशिरोत्रसंतः ग्रीष्मश्चवर्षाचसद्धृतद्धेमंतनामाकथितोऽषडृतिऋतुनिर्णो
यः अथायनंसतुऋतुत्रयात्मकंसौरमेवातदुक्तंदीपीकायां सौरस्तुत्रितिपंचर्तुःषण्मयनमितिऋतुत्रयंपंचा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peeth

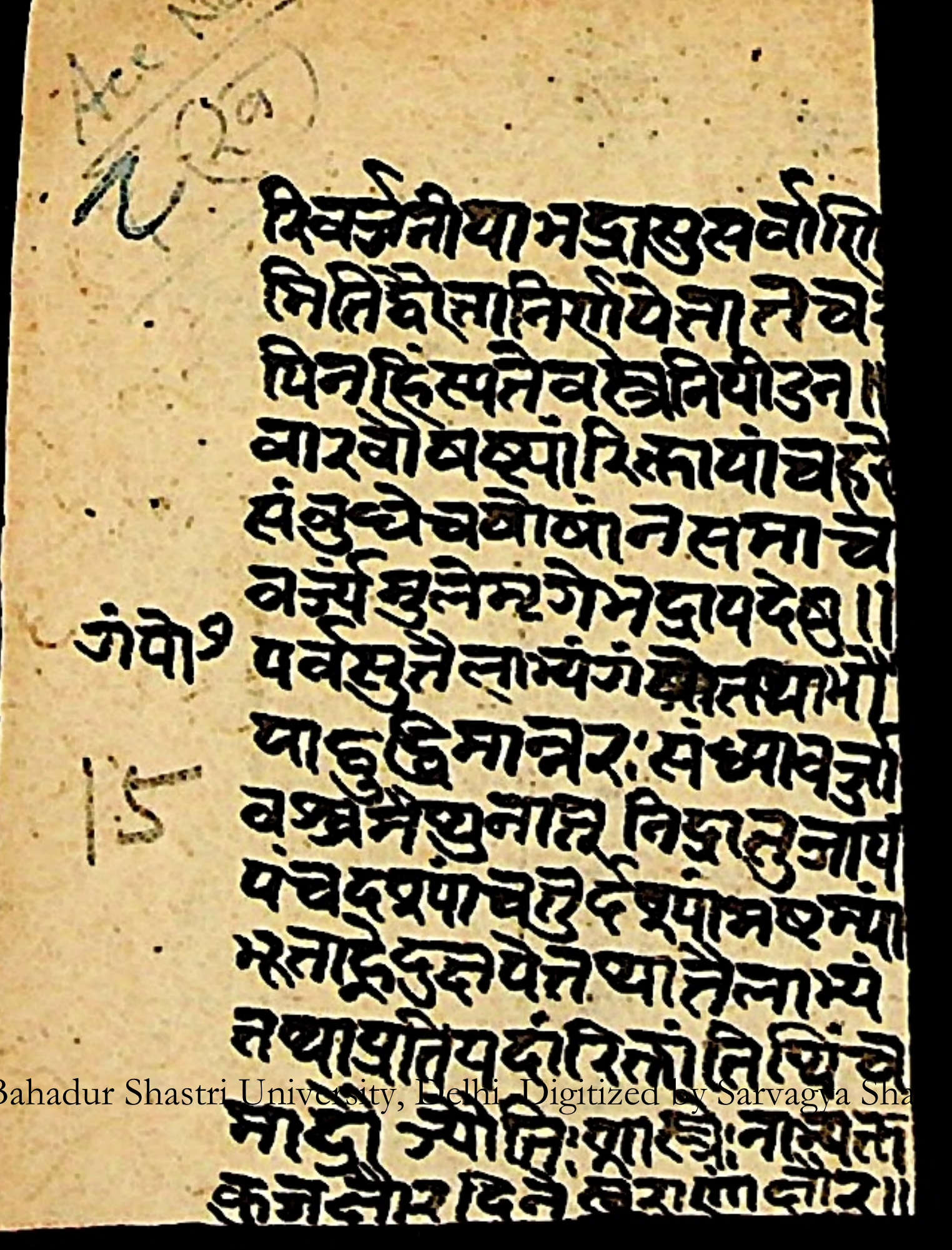

Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sha

16

hadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sha